

Sumar

În primul semestru 2006 economia Moldovei a crescut cu 5%. Estimările preliminare arată că în ianuarie-septembrie PIB a avansat cu 4%, iar prognoza noastră asupra creșterii PIB pentru întregul an este 3,0-3,5%. Recesiunea industrială a fost și va rămâne în viitorul previzibil principalul factor în detrimentul unei creșteri economice mai puternice. Agricultură continuă să stagneze, în interiorul acestui sector producându-se modificări structurale importante. Serviciile păstrează o dinamică bună, fiind, de fapt, cele care asigură creșterea venitului în societate.

Contrar evoluțiilor din industrie și agricultură, sfera consumului rămâne într-o zonă favorabilă. Pe lângă creșterea venitului generat în sfera serviciilor, un alt factor care explică dinamica consumului este creșterea venitului transferat de peste hotare de către emigranți. Emigrarea este un avantaj și pentru finanțele publice, unde veniturile bugetare cresc puternic. Însă în ciuda creșterii veniturilor managementul cheltuielilor bugetare este inadecvat: în primele trei trimestre nu au fost îndeplinite planurile de cheltuieli bugetare stabilite pentru nici un compartiment.

Din cauza înrăutățirii anticipațiilor inflaționiste cresc dobânzile bancare și ponderea depozitelor în valută străină. În ianuarie-septembrie prețurile au însumat o creștere de 9,6%, punând în pericol chiar și ținta inflaționistă anuală revizuită de la 10% la 12%. Pentru prima dată după august 2004, la sfârșitul lunii septembrie curent BNM a operat o majorare a ratei sale de bază.

Unii indicatori ai comerțului extern s-au îmbunătățit marginal. În trimestrul trei balanța comercială a atins un nivel de -43,6% din PIB, față de -49,2 în trimestrul doi. Prețurile globale la petrol au scăzut, dar piața futures indică prevalarea așteptărilor de creștere a prețurilor în următoarele luni. Anticipările de creștere a prețurilor prevalează și pe piața mondială a grâului, lucru favorabil exportatorilor. Și evoluțiile din economiile principalilor parteneri comerciali sunt favorabile pentru creșterea exporturilor moldovenesti. Veniturile populației și producția în aceste țări sunt pe un trend ascendent. Dar se impune negocierea reluării exporturilor pe piața rusă și prevenirea unei sucombări a exporturilor spre România după aderarea acesteia la UE în 2007.

Totodată, unele evoluții din septembrie-octombrie curent confirmă o dată în plus că aderarea României ar putea servi și ca factor favorabil pentru relansarea creșterii economice în Moldova. În ultimele două luni s-au intensificat vizitele reprezentanților unor companii occidentale. Aceasta sugerează creșterea interesului față de Moldova ca locație pentru noi capacități de producție odată cu extinderea UE până la Prut. Au fost făcute câteva propuneri de investiții în asemenea ramuri ca fabricarea încălțăminte, producerea pieselor pentru industria automobilistă, producerea bioetanolului. O frână în calea creșterii economice este deficitul de forță de muncă calificată. Cercetarea costurilor de afaceri pentru 2005 indică că 20% din companii duc lipsă de personal calificat. O altă barieră serioasă este lipsa capacităților administrative și manageriale pentru absorbția unor fluxuri mai mari de investiții străine.

Producția

Conform datelor statistice oficiale publicate recent, în prima jumătate a anului 2006 PIB a crescut cu 5%. Pentru comparație, în ianuarie-iunie 2005 economia moldovenească a crescut cu 8,6%. În ianuarie-iunie 2006 valoarea adăugată brută a crescut cu numai 4,2%, în timp ce impozitele nete pe producție și import (cu care se adaugă valoarea adăugată brută pentru a obține în sumă PIB) – cu 24%. Constatări similare vizavi de creșterea economică din primul trimestru a anului curent am făcut și anterior (vezi BER-12), dar în trimestrul doi aceste dezechilibre au devenit mai accentuate.

Se constată „răcirea” și mai puternică a economiei moldovenești care a început încă în a doua jumătate a anului 2005. După creșterea de 6,2% realizată în T1’06 (față de 8,2% realizată în T1’05), în trimestrul doi rata PIB a scăzut la 4% (față de 9% înregistrată în T2’05). Scăderea producției este condiționată de recesiunea industrială și de stagnarea sectorului agricol, aceste tendințe negative fiind întrucâtva compensate de evoluțiile mai bune în sfera serviciilor. Ținând cont de fenomenele

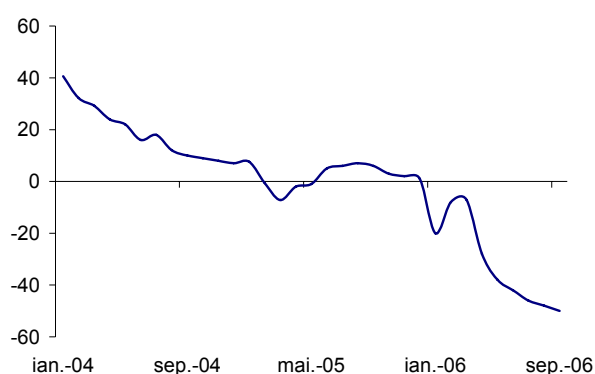
negative care s-au manifestat până în prezent, noi estimăm că în ianuarie-septembrie PIB a crescut cu 4%, iar prognoza noastră asupra creșterii economice pentru întregul an 2006 este de 3,0-3,5%.

În ianuarie-septembrie producția industrială a scăzut cu 7% față de perioada corespunzătoare din 2005, atingând un nou minimum istoric pentru perioada 2000-2006. Eșecul industriei de a reveni din recesiune este integral determinată de scăderea din vinificație. Viteza cu care ramura dată s-a transformat din „supernovă” în „stea căzătoare” este uluitoare. Vinificația a tras după sine și o serie de ramuri conexe, atât în amonte (viticultura, producerea ambalajului), cât și în aval (transporturi, servicii de logistică). Festivalul național al vinului organizat în octombrie curent a avut un caracter inadecvat de triumfalist pentru un sector vitivinicol care trece prin cea mai dificilă situație economică după 1998. Pe lângă aceasta, evenimentul a confirmat odată în plus faptul că și guvernul, și o bună parte din producători au abordări primitive în marketingul vinului.

Însă tot mai mulți experți consideră că „criza vinurilor” are și o latură pozitivă. Din această criză vor reuși să iasă numai companiile cu adevărat performante sub aspect de calitate a producției și eficiență economică. Această afirmație este confirmată și de faptul că scăderea vânzărilor nu este un lucru comun pentru toate întreprinderile din acest sector, unele din ele reușind chiar să sporească cifra de afaceri în 2006.

Agricultura a avut o evoluție mediocră în primele trei trimestre ale anului curent. Conform estimărilor noastre, producția a crescut cu numai 2,5-3,0%. Recolta de grâu obținută este cu mult sub așteptări – circa 700 mii tone, comparativ cu cele 1000 tone din 2005. Nici recoltele altor culturi se pare că nu vor impresiona. Majoritatea gospodăriilor agricole sunt într-o situație

Creșterea producției în vinificație, %, cumulativ de la începutul anului

Surse: BNS

financiară foarte complicată. Cei mai mulți din viticultori nu au posibilitatea să vândă recolta de struguri la prețuri care măcar să le acopere costurile de producție. Într-o situație deosebit de proastă sunt gospodăriile care cultivă soiuri de struguri neomologate. Unii indicatori preliminari arată că în agricultură se manifestă procese de profunzime care ar putea să aibă consecințe economice pozitive pe termen lung (sporirea competitivității), dar și consecințe sociale negative imediate - crește numărul companiilor cu rentabilitate negativă, tot mai mulți fermieri disperați doresc să abandoneze acest gen de activitate.

Serviciile

Sectorul serviciilor este în continuare dinamic și rămâne principalul factor al creșterii. „Campionii naționali” sunt localizați în ramurile tradiționale - construcții, telecomunicații, transporturi și comerț. Acest lucru este sugerat de menținerea vânzărilor cu amănuntul și a serviciilor prestate populației pe un trend ascendent.

Sectorul imobiliar în Chișinău a început să manifeste simptome clare de „supraîncălzire”. Plafonul de prețuri atins în martie-august 2006 (media 750 USD pentru 1m²) s-a arătat a fi prea înalt. Apartamentele nu mai sunt accesibile nici pentru categoria cumpărătorilor finanțați de banii obținuți din emigrație. Conform informației operatorilor de pe piața imobiliară, în septembrie deja a început o scădere a prețurilor pe piață, tendință care a continuat și octombrie curent (unii operatori din sectorul construcțiilor consideră că în absența plăților neoficiale, prețurile ar mai cădea cu 10%). Dacă anii precedenți au fost caracterizați de o cerere în exces, anul 2006 este caracterizat de o ofertă în exces. În septembrie-octombrie a scăzut nu doar cererea din partea celor care au nevoie de locuințe pentru trai, dar și cererea speculativă din partea investitorilor. În același timp, în alte orașe creșterea prețurilor a continuat.

În perioada ianuarie-august 2006 cantitatea de mărfuri transportate a scăzut, în timp ce distanța medie și timpul de transportare au crescut (din cauza redirectionării trenurilor spre nord). În septembrie indicatorii de performanță în principalele ramuri ale sectorului – transporturile feroviare și cele auto - au avut o evoluție contradictorie. Comparativ cu septembrie 2005 transporturile auto au majorat cantitatea de mărfuri transportată, în timp ce transporturile feroviare – au redus-o. Această evoluție este dictată de blocajul magistrelor feroviare în Transnistria și Ucraina.

Consumul

Conform informațiilor precizate, în ianuarie-august volumul vânzărilor cu amănuntul a crescut în termeni reali cu 10,5% față de ianuarie-august 2005, iar valoarea serviciilor prestate populației – cu 6,1%. După ce în primele patru luni ale anului vânzările de mărfuri cu amănuntul au încetinit creșterea, din luna mai ele din nou au accelerat. În cazul serviciilor, situația a fost mai degrabă inversă: din iunie curent volumul serviciilor prestat populației a crescut tot mai lent.

Perspectivile de creștere a vânzărilor cu amănuntul în următoarele câteva luni sunt destul de bune. Anticipările rețelilor de magazine retail par a fi optimiste vizavi de potențialul pieței. Acest lucru este sugerat de extinderea recentă a unor rețele existente și de interesul manifestat de unele companii comerciale internaționale pentru lansarea businessului în sectorul retail din Moldova. Analizele arată că jucătorii din acest sector până acum au subestimat potențialul de extindere în regiuni, activitatea lor limitându-se la 1-2 orașe mari. În viitorul apropiat concurența

dintre ei se va intensifica anume vizavi de preluarea palierului regional al vânzărilor cu amănuntul. Credem că deosebit de interesante pentru ei vor fi mai ales localitățile urbane localizate în apropierea frontierei cu România. După aderarea acestei țări la UE în 2007 se așteaptă o convergență mai puternică a prețurilor de pe piața românească către media europeană. În ipoteza că prețurile în Republica Moldova vor crește mai lent decât în România, aceasta ar putea conduce la intensificarea comerțului transfrontalier moldo-român.

Bugetul public

Veniturile în bugetul public național în 2006 au crescut puternic. În ianuarie-septembrie curent veniturile totale în bugetul public național au depășit 12,40 miliarde lei, cu 2,7% mai mult decât a fost planificat pentru această perioadă și cu 21% mai mult decât în perioada corespunzătoare din 2005. Mai multe venituri au înregistrat creșteri importante. Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător a fost colectat la o sumă cu 38% mai mare decât în T1-T3'05, TVA la mărfurile și serviciile realizate pe teritoriul țării – cu 25% mai mare, TVA la mărfurile importate – cu 23% mai mare, încasările vamale – cu 18% mai mare. Contribuțiile de asigurări sociale de stat au crescut cu 24%, iar cele pentru asigurare obligatorie de asistență medicală – cu 23%.

Capacitatea de administrare a cheltuielilor bugetare în Republica Moldova este mai mică decât cea de încasare a veniturilor. Conform informațiilor oficiale, cheltuielile executate în T1-T3'06 au fost de 12,08 miliarde, adică numai 83,6% din planul stabilit pentru perioada dată. Planul nu a fost executat pentru nici o categorie de cheltuieli. În particular, pentru agricultură au fost aprobate cheltuieli în sumă de 605 milioane lei, dar au fost alocate numai 417 milioane, pentru gospodăria comunală au fost aprobate cheltuieli de 851 milioane, executate – 718 milioane.

Balanța generală a bugetului public a fost echivalentă cu 0,98% din PIB estimat de Expert-Grup pentru primele trei trimestre ale anului curent (soldul pozitiv este determinat de executarea inadecvată a cheltuielilor). Datele oficiale au infirmat estimările noastre anterioare în privința reducerii încasărilor din TVA pentru mărfurile și serviciile prestate în țară. În același timp, s-au confirmat estimările vizavi de reducerea încasărilor din accize, care în primele trei trimestre curent au fost cu 8% mai mici decât anul precedent.

În octombrie o misiunea a FMI a vizitat Republica Moldova pentru a verifica îndeplinirea obligațiilor asumate de Guvern și BNM în memorandumul de politici economice. Experții FMI au considerat satisfăcătoare măsura în care au fost îndeplinite obligațiile. A doua tranșă din acordul de credit pentru Republica Moldova ar putea fi majorată de la 17 milioane USD la 47 milioane și ar putea fi primită până la sfârșitul anului curent. Aceasta va neutraliza o bună parte din riscurile macroeconomice. O altă evoluție pozitivă în sfera finanțelor publice este stabilirea unui acord preliminar cu Federația Rusă privind restructurarea datoriei Republicii Moldova față de această țară (conform informațiilor din presă, circa 144 milioane dolari, din care 30 milioane aparțin Transnistriei).

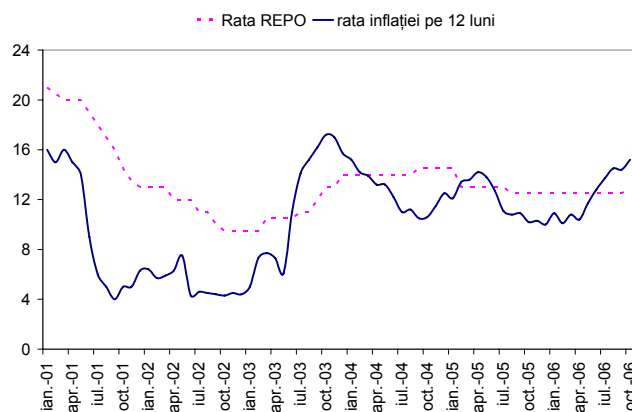
Monedă

Pe piața hârtiilor de valoare de stat în septembrie nu s-au produs schimbări esențiale față de perioada precedentă. Rata dobânzii la hârtiile de valoare de stat (HVS) a fost de 8,3%, crescând ușor peste nivelul din august (8,2%). Bonurile de trezorerie emise pentru termenul de 182 zile și 364 de zile s-au vândut pentru dobânzi anuale de 8,7% și, respectiv, 11,2%. A continuat să

crească și dobânda pentru obligațiunile de stat plasate în circulație pentru doi ani, atingând 11,3%. În septembrie oferta Ministerului de Finanțe practic a rămas nivelul lunii august (198 milioane lei față de 200 milioane), ca și cererea din partea băncilor (256 milioane față de 258 milioane).

În septembrie au continuat să scadă depozitele la termen în lei moldovenești: acestea erau egale cu 4 miliarde lei în aprilie 2006, dar numai 3,7 miliarde în septembrie. În schimb au crescut semnificativ depozitele nominalizate în valută străină. Ca urmare, ponderea depozitelor în valută străină pe sistemul bancar a crescut de la 47,6% în iulie la 49,9% în septembrie. În septembrie, stocul creditului comercial a crescut cu 3%, atingând la sfârșitul lunii 12,3 miliarde lei.

Creșterea ratei inflației (ultimele 12 luni) și a ratei de bază a BNM

Surse: BNS

După cum a fost prognozat anterior, în septembrie dobânzile nominale la credite și depozite bancare au crescut, revenind practic la nivelul de acum un an. Rata dobânzii la depozite în lei a crescut cu 0,6 puncte procentuale, atingând 12,6%. Rata dobânzii la creditele acordate în lei a crescut cu 0,4 puncte, până la 18,6%. Evoluțiile date sunt în mare măsură dictate de creșterea anticipărilor inflaționiste atât ale băncilor, cât și ale populației. Fiind conștientă de noile riscuri, la 28 septembrie Banca Națională a Moldovei a majorat rata de bază a dobânzii (pentru operațiunile REPO) cu 0,5 puncte procentuale, până la 13,0% anual.

Sistemul bancar moldovenesc este în continuare „curtat” de unele bănci străine, interesate în pătrunderea pe piața serviciilor bancare prin investirea în băncile comerciale autohtone. Ponderea capitalului străin în capitalul băncilor a crescut de la 48,7% în iulie la 54,8% în august și 58,0% în septembrie. Ca urmare a investițiilor străine plasate în august-octombrie, în sistemul bancar s-au produs unele modificări structurale importante. În particular, tinde să scadă ponderea care revine celor mai mari 5 bănci în totalul activelor și capitalului normativ total. Unele bănci care tradițional erau calificate ca „mici” tind spre grupul celor „mari”.

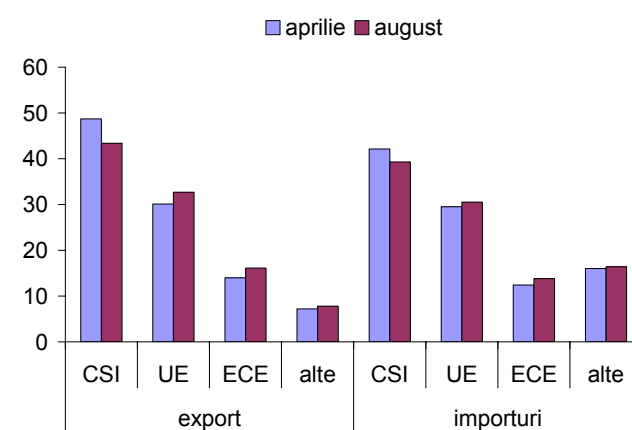
În septembrie-octombrie a predominat tendința de apreciere a leului în raport cu dolarul american. Cursul de schimb a scăzut de la 13,31 MDL/USD la începutul lunii septembrie până la 13,23 la data de 26 octombrie 2006. Această evoluție a fost deosebită de amortirea pieței din perioada similară a anului precedent. Pe piețele valutare internaționale euroul a urmat o tendință accentuată de depreciere comparativ cu dolarul (de la 1,28 USD/EUR la începutul lui septembrie la 1,26 către sfârșitul lunii octombrie). Suprapusă pe aprecierea leului față de dolar, aceasta a contribuit la aprecierea monedei naționale față de euro de la 17,07 MDL/EUR la 1 septembrie până la 16,65 MDL/EUR la 26 octombrie.

Comerț extern

În ianuarie-august 2006, balanța comercială a Republicii Moldova a continuat să se înrăutățească, atingând 977,5 mil. dolari SUA, în creștere cu 35,5% față de primele opt luni din 2005. Tendințele exporturilor și importurilor nu s-au schimbat semnificativ față de perioada precedentă. Volumul exporturilor a atins 636 milioane dolari SUA (fiind cu -7,2% în comparație cu perioadă respectivă din 2005), iar importurile au crescut la 1613 milioane USD (cu 14,7% în creștere). Conform estimărilor noastre, la sfârșitul lunii septembrie exporturile au totalizat 763 milioane USD, iar importurile 1839 milioane, deficitul comercial fiind estimat la 43,6% din PIB. Competitivitatea internațională redusă a exporturilor moldovenești, marketingul extern primitiv și barierele comerciale rămân factorii principali care explică recesiunea exporturilor. Expansiunea importurilor este rezultatul unui apetit de consum mai mare al categoriilor bogate de cetățeni și a celor finanțați de venituri remise de emigranții moldoveni. Un alt factor care explică creșterea importurilor este majorarea cantitativă a unor importuri (cum ar fi materialele de construcție). În sfârșit, își spune cuvântul și scumpirea unor categorii de importuri strategic importante, nesubstituibile (în principal, este vorba de resursele energetice).

Modificările structurale prefigurate la începutul anului au devenit și mai accentuate în august. Balansarea geografică a exporturilor a continuat, dar aceasta mai mult ca urmare a pierderii piețelor estice decât cuceririi celor vestice. Pe termen scurt recuperarea pieței de desfacere ruse nu este posibilă sau este posibilă cu costuri politice mari. Pe termen lung este rațională sporirea prezenței pe piețele vestice, prin îmbunătățirea calității produselor, extinderea asortimentelor și negocierea

Structura comerțului pe arii geografice, %

Surse: BNM

reducerii barierelor comerciale. Teoria gravitațională a comerțului extern sugerează că Republica Moldova ar trebui să exporte în UE semnificativ mai mult decât în Rusia. Creșterea puternică a exporturilor spre România, care din ianuarie 2007 va deveni membră a UE, este un indicator al fezabilității acestei strategii. Deosebit de mult au crescut exporturile de vin spre această țară, iar un studiu de marketing efectuat în septembrie-octombrie curent arată că vânzările totale ar putea crește la 50 milioane dolari. Un alt indicator favorabil este și reluarea creșterii exporturilor spre UE: dacă în ianuarie-aprilie acestea au scăzut cu 4%, atunci în ianuarie-august acestea erau cu 5,8% mai mari decât în 2005. Reluarea exporturilor spre UE a fost determinată de revenirea exporturilor de piei și articole de piele la un nivel comparabil cu cel din 2005.

Pe categorii de mărfuri, indicii de concentrare a exporturilor în ianuarie-august curent au scăzut comparativ cu ianuarie-august 2005, dar nu semnificativ. Din nou, aceasta s-a produs ca urmare a scăderii dramatice a exporturilor de produse alimentare, băuturi și tutun cu 27%, inclusiv în Rusia cu 45%.

Piața globală a petrolului

Prețul petrolului se afla în scăderea continuă pe parcursul ultimilor două luni. Astfel, în octombrie prețul petrolului, marca West Texas Intermediate, s-a redus până sub 60 dolari per baril, nivelul cel mai jos din 2006. Care sunt motivele acestei evoluții? O parte de experți consideră că acesta ar fi unul din primele semnale ale sfârșitului ciclului de creștere a prețului pentru petrol: prețurile mari încep să suprime cererea și investitorii care au investit în petrol și alte resurse se retrag din acest segment de piață. Dimpotrivă, alți experți consideră că scăderea actuală nu este mai mult decât o fluctuație sezonieră, cauzată în primul rând de caracterul moderat al sezonului uraganelor în Atlantic și situația mai puțin încordată decât s-a așteptat în relațiile americano-iraniene.

Agenția Internațională Energetică prognozează reducerea cererii globale pentru petrol, dar se pare că piețele așteaptă mai degrabă sporirea prețului pentru petrol. Astfel cotările futures rămân la nivelul puțin sub 70 dolari (în mod normal, prețurile curente „spot” depășesc cele „futures”) până în 2011. O relativă majorare a prețurilor este posibilă odată cu începutul sezonului rece¹.

Piața globală a grâului

În septembrie-octombrie piața globală de grâu este în mare parte caracterizată de comprimarea ofertei, creșterea cererii și creșterea prețurilor pentru această marfă. Oferta globală de grâu a fost negativ influențată de roada mai modestă din țările producătoare principale: Australia (-45%), Brazilia (-15%). Predomină așteptările că prețul grâului va crește, inclusiv și ca urmare a revizuirii negative a recoltei din China (-1.5%), și UE-25 (-1.1%, recolte mai mici fiind așteptate în Spania, Franța și Polonia). Se așteaptă că stocurile finale de grâu spre 2006-2007 vor constitui în jur de 25% din consumul global, nivelul cel mai jos în ultimii 25 ani².

Partenerii comerciali

Evoluțiile din economiile principalilor parteneri comerciali sunt favorabile pentru expansiunea exporturilor moldovenești. Veniturile populației și producția în aceste țări sunt în continuă creștere și, dacă nu ar exista barierele netarifare impuse de Federația Rusă în 2005-2006 și barierele tarifare în cadrul politicii vamale europene, exporturile moldovenești ar fi urmat o traiectorie mult mai pronunțată de creștere.

În **Rusia** economia este continuu ascendentă. Creșterea economică în august 2006 s-a situat la 7,4% față de aceeași perioadă din 2005. Ca și în luna iulie, această creștere a fost alimentată de consolidarea continuă a cererii externe și accelerarea cererii interne de consum și investiții. Astfel, volumul investițiilor în ianuarie-august 2006 a crescut cu 11,1% față de perioadă similară a anului precedent. Creșterea consumului intern a fost susținută de creșterea veniturilor reale disponibile ale populației: în august 2006 veniturile erau cu 16,9% mai mari față de aceeași perioadă 2005. Expansiunea veniturilor populației s-a bazat în mare parte pe creșterea exporturilor (20,8% în august). Însă creșterea exporturilor în august se datorează în exclusivitate sectorului de materie primă. Producția industrială a crescut în luna august cu 0,9%. În ianuarie-august 2006 rata inflației a constituit 7,1%, de 1,2 ori mai puțin decât anul trecut. Grație

¹ Surse: The Economist, BusinessWeek, Global Insight Inc., International Energy Agency *Oil Market Report*, Fondul Monetar Internațional.

² Surse: USDA, World Agricultural Supply and Demand Estimates, Wheat Outlook.

conjuncturii favorabile de prețuri, rezervele valutare au atins nivelul-record 77,6 miliarde dolari SUA³.

În **Ucraina** economia a continuat să se consolideze, înregistrând în ianuarie-septembrie 2006 o creștere de 8,9% față de perioadă similară 2005. Creșterea economică a fost constatată în toate sectoarele în afara agriculturii, care a suferit un ușor declin din cauza recoltei mai mici a grâului. Creșterea este puternic susținută de expansiunea sectoarelor de servicii și industrie. În ianuarie-septembrie 2006 industria a crescut cu 6,2% față de aceeași perioadă a anului trecut, în primul rând grație avansului puternic din metalurgie și producerea de mașini, atât pentru consum extern, cât și cel intern. Exporturile în ianuarie-septembrie 2006 au cunoscut o creștere de 7,9%. Însă, importurile au crescut și mai mult: 21,2% față de perioadă similară a 2005.⁴

Pe parcursul ultimelor luni situația economică din **Uniunea Europeană** continuă să se îmbunătățească. Acest lucru este reflectat și de sporirea indicelui de încredere economică în zona euro până la 109,3, cel mai înalt nivel din februarie 2001. Ameliorarea sentimentului economic se exprimă și prin expansiunea comerțului en-detail cu 2,4% în zona euro (0,5% în **Germania**) și cu 3,3% în UE-25 în august 2006 față de perioadă similară din 2005. În particular, comerțul cu produse alimentare și băuturile s-a extins cu 0,7% (1,5% în UE-25) și cu 2,6%(4,5%) în textile, îmbrăcăminte și încălțăminte (iulie 2006). În august 2006 industria a crescut cu 1,8% în zona euro și 1,3% în UE-25. În particular, în **Italia** și **Germania** industria a crescut în august față de iulie cu 1,5% și 2%, respectiv. În zona euro se anticipează o inflație anuală de 1,8% în septembrie față de 2,3% în august, ceea ce este mai jos de țintă oficială stabilită de Banca Centrală Europeană.

În pofida unor ritmuri mai lente de creștere economică în august, economia **României** continuă să se afle pe trend ascendent. Ca de obicei, în această perioadă consolidarea are loc în sectoarele de construcții (+17,3%), comerț en detail (+25,4%) și într-o măsură mai mică în industrie (+7,2%) și servicii (+5,5%). În ianuarie-august 2006 volumul total al exporturilor a înregistrat o majorare de 17,3% față de perioadă similară a anului precedent. Cel mai semnificativ au crescut exporturile de mașini, produse metalurgice și minerale, mijloace și materiale de transport. Ponderea exporturilor către UE a constituit 67,1%. Importurile au crescut mai pronunțat decât exporturile, cu 25,2%. Astfel, deficitul comercial s-a majorat cu 44,7%.

Anchetele de conjunctură economică pentru septembrie-noiembrie 2006 în România prevăd menținerea tendinței de creștere a volumului producției din industrie, comerț cu amănuntul, servicii și o relativă stabilizare în sectorul construcțiilor. În linii mari, situația economică în următoarele trei luni se așteaptă a fi favorabilă. În octombrie 2006 a fost luată decizia pozitivă privind aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007. Aceasta va avea un rol

³ Surse: Ministerul Rus pentru Dezvoltarea Economică și Comerț, Serviciul Federal de Statistica, The Economist, BusinessWeek, Fondul Monetar Internațional.

⁴ Comitetul de Stat pentru Statistica din Ucraina, Centrul Internațional pentru Studii Politice (Kiev, Ucraina), Fondul Monetar Internațional, The Economist.

pozitiv asupra evoluțiilor economice din România, dar va impune intensificarea acțiunilor vederea luptei contra corupției, securizarea frontierelor și sectorul sanitar-veterinar⁵.

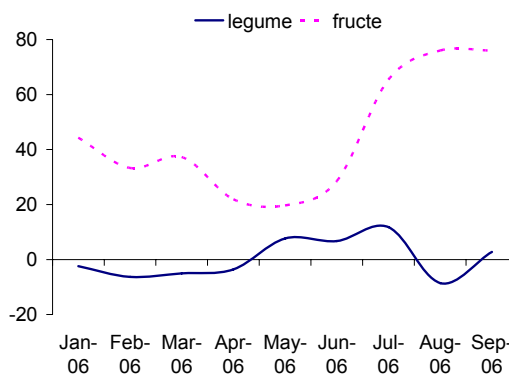
Prețurile

După o relativă acalmie în mai-iulie, prețurile au început să crească accelerat: în august cu 0,8%, iar în septembrie – cu 1,1%. Dacă în august cel mai mult s-au scumpit serviciile (cu 5,9%), atunci în septembrie cea mai mare creștere au înregistrat-o prețurile la produsele nealimentare (1,6%), după care urmează prețurile la produsele alimentare (1,2%) și tarifele pentru servicii (0,5%).

Conform calculelor noastre, la sfârșitul lunii septembrie 2006 prețurile erau în medie cu 9,6% mai mari decât în la sfârșitul anului 2005. Dacă în octombrie-decembrie curent prețurile vor crește cel puțin la fel de puternic ca în 2005, atunci ținta inflaționistă revăzută de guvern pentru 2006 (12%) va fi cu mult depășită, creșterea prețurilor constituind 15%.

În categoria produselor importante, în luna august cel mai mult s-au scumpit cartofii, produsele din carne și lactatele. Față de august curent, fructele s-au ieftinit cu 6,3%, iar prețul

Creșterea prețurilor, % față de luna corespunzătoare 2005

Surse: BNS

mediu al legumelor nu s-a schimbat. În același timp, se face remarcă că pe termen lung fructele se scumpesc mai puternic, în timp ce legumele – relativ mai lent. Astfel, în septembrie curent fructele erau în medie cu 76% mai scumpe decât în septembrie 2005, în timp ce legumele – cu numai 3%. Explicația creșterii puternice a prețurilor la fructe ar putea fi faptul că ele sunt exportate, în timp ce în cazul legumelor există stocuri ceva mai mari pe piața internă. Combustibilul și medicamentele au continuat tendințele insistente de scumpire caracteristice pentru anul curent, fiind cu 25% și, respectiv, 32% mai scumpe decât în septembrie 2006.

Piața muncii

Biroul Național de Statistică (BNS) continuă să raporteze rate înalte de creștere a salariilor în economie. Conform datelor oficiale, în ianuarie-august curent salariile au fost cu 15% în termeni reali mai mari decât în ianuarie-august 2005. Asemenea ritmuri de creștere a salariilor reale nu sunt tocmai firești pentru situația economică în care se află acum Moldova. Rate foarte înalte de creștere sunt înregistrate de statistică chiar și în domeniile aflate în stagnare: în agricultură, creșterea reală în ianuarie-august 2006 comparativ cu ianuarie-august 2005 a fost de 12,3%. Creșterea salariilor pe economie este explicată nu doar de majorarea fondului de salarizare pe întreprinderi, dar și de reducerea numărului de salariați! În vinificație, unde cifra de afaceri este în scădere, creșterea salariilor este pozitivă numai nominal, în realitate salariile fiind cu 6% mai mici.

Ar mai trebui de menționat că metodologia de calcul cumulativ al salariilor utilizat de BNS ascunde evoluțiile lunare reale. Astfel, calculele arată că ultima majorare semnificativă a salariilor lunare s-a produs în iunie curent, când salariul mediu sectorul bugetar a crescut cu 26,2% în

⁵ Surse: Institutul Național de Statistică, Fondul Monetar Internațional, CreditAnstalt Bank, Saptămîna Financiară, The Economist.

expresie reală (determinată de plățirea „concedialelor”). În iulie salariul în sfera bugetară a scăzut cu 17%, iar în august – cu 4%. În sectorul real, ultima creștere semnificativă a salariului a avut loc în martie (10%), de atunci creșterea lunară variind între 1,4% și 3,6%.

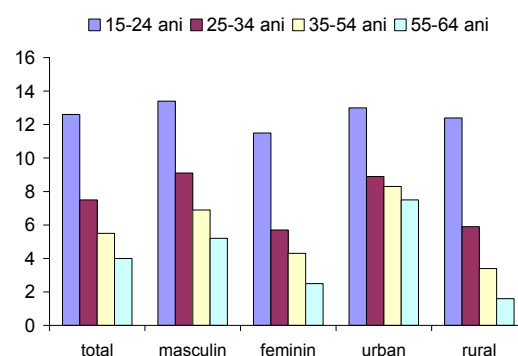
În 2006 au intervenit schimbări în metodologia BNS de calcul a indicatorilor principali ai pieței muncii. Unele modificări minore au intervenit în definițiile indicatorilor, dar mai importante sunt modificările în tehnica sondajului. De aceea, după cum atenționează și BNS, noii indicatori nu sunt direct comparabili cu seriile statistice anterioare. Totodată, noi considerăm că rata șomajului pentru mediul rural nu este relevantă nici în metodologia îmbunătățită și pentru a obține un tablou mai veridic asupra pieței naționale a muncii ar trebui utilizată exclusiv rata șomajului în mediul urban.

Populația economic activă și ocupată au scăzut și în 2006, tendință care pune într-un real pericol creșterea economică viitoare. Aceste evoluții sunt determinate de două megatendințe: îmbătrânirea populației și emigrarea forței de muncă. Șomajul estimat conform noii metodologii în T2'05 a fost de 6,4%, menținându-se practic la nivelul anului precedent. În mediul urban rata șomajului a fost de 8,7%. Se observă tot mai clar dependența riscurilor șomajului de vârsta persoanei economic active. Această corelație se păstrează indiferent de gen și mediul de reședință. Deosebit de mult sunt expuși șomajului tinerii de vârsta 15-24 ani, cu o rată a șomajului de 12,6% (cei din segmentul 15-19 ani se confruntă cu un risc încă mai mare de șomaj, estimat de noi la 18-20%).

Tinerii au mai fost și subiect al unui studiu separat al BNS. Rezultatele acestui studiu sunt îngrijorătoare. Peste 60% din tinerii intervievați au declarat că nu sunt satisfăcuți de locul de muncă pe care îl au. În situația în care oferta de locuri de muncă bine remunerate este destul de mică și limitată practic la zonele urbane mari, tinerii preferă tot mai frecvent opțiunea emigraționistă. Conform studiului, tinerii de 15-24 de ani formează circa 27% din totalul persoanelor plecate la muncă peste hotare. În total, circa 15%

din toți tinerii de vârsta 15-24 ani (adică undeva 100-115 mii) sunt plecați peste hotare din motive legate de muncă. Tinerii evită tot mai mult sferele de ocupație cu remunerare proastă. În particular, în T2'06 în agricultură activau 28% din tineri, comparativ cu 34,4% în T2'05, indicator atestat într-un studiu similar executat de BNS. Regimul de muncă al tinerilor pare a fi destul de stresant: aproape trei sferturi din tineri au relatat prestarea muncii în regim atipic (noaptea, seara, sâmbăta sau duminica) și tot atâția au relatat că lucrează peste 40 de ore săptămânal.

Rata șomajului pe vârste, %

Sursa: BNS

Republica Moldova: indicatori economici de bază

	anual			2006										Informativ			
	2003	2004	2005	Note	L1	L2	L3	L4	L5	L6	L7	L8	L9	Note	2003	2004	2005
SECTORUL PRODUCȚIE																	
PIB, creștere reală, %	6,6	7,4	7,1	cumul., T/T	-	-	6,2	-	-	5	-	-	3	T3/T3	5,4	5,7	8,4
PIB/capita, USD, cursul de piață	548,0	720,0	860,0	cumul., T/T	-	-	191	-	-	416	-	-	728	T1/T1	392	563	674
Producția industrială, creștere reală, %	15,6	8,2	6,3	cumul.	-1	1,3	-0,3	-5,9	-6,9	-6,4	-6,7	-5,7	-7	cumul., T1-T3	19,3	7,9	6,1
Producția agricolă, creștere reală, %	-13,6	20,8	1,0	cumul., T/T	-	-	0,8	-	-	1,8	-	-	2,5e	T3/T3	-19,9	10,5	6
Rata de investiții brute în capital fix, % din PIB	18,6	21,2	24,4	cumul., T/T	-	-	19,5	-	-	25,5	-	-	26,0	T3	15,9	18,7	23,4
SECTORUL BUGETAR																	
Venituri globale buget public, milioane MDL	9417	11322	14528	cumul.	1200	2076	3577	4870	6205	7696	9222	11743	12399	cumul. T1-T3	6543,4	7750,6	10263,7
Cheltuieli globale buget public, milioane MDL	9147	11252	13949	cumul.	n.a.	2004	3396	4712	6035	7757	9188	10683	12082	cumul. T1-T3	6265,5	7958,0	9732,9
Balanță generală a bugetului public, % din PIB	1,0	0,2	1,6	cumul.	-	-	2,15	-	-	-0,33	-	-	0,98	cumul. T1-T3	1,47	-0,84	1,85
Datoria publică și public garantată externă, % din PIB	36,0	25,7	23,7	mil. USD	773,5	767,6	768,3	778,3	802,2	793,6	792,8	793,4		L9	982	853	783
Datoria publică internă, % din PIB	10,6	11,6	10,3	mil. MDL	3800	3810	3815	3839	3832	3816	3831	3860		L9	2903	3729	3736
SECTORUL FINANCIAR																	
Dobânda credite bancare MDL, (%)	19,2	20,9	18,9	L	17,9	18,3	18,2	17,8	17,6	17,6	17,6	18,3	18,6	L9	18,7	20,9	18,1
Rata de bază a BNM, (%)	14,0	14,5	12,5	L	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	L9	12	14,5	12,5
Dobânda hârtii de valoare de stat, (%)	15,1	11,6	3,7	L	3,2	1,8	4,1	6	7,3	8,5	8,4	8,2	8,4	L9	12,1	9,8	3,3
Cursul valutar MDL/USD, sfârșitul perioadei	13,22	12,46	12,84	L	12,92	12,97	13,02	13,02	13,22	13,29	13,32	13,32	13,29	L9	13,31	12,16	12,59
Cursul valutar, MDL/EUR, sfârșitul perioadei	16,53	16,95	15,19	L	15,62	15,38	15,71	16,18	17	16,67	16,98	17,06	16,9	L9	15,19	14,97	15,18
SECTORUL EXTERN																	
Export total, FOB, milioane USD	1059	1349	1528	cumul., L	66,7	153	251,1	313,2	382,5	468	543,5	635,5	762,6	cumul. T1-T3	543,1	701,1	774,7
Import total, FOB, milioane USD	1728	2122	2739	cumul., L	140,4	319,6	537,5	734,4	944,4	1162,5	1388,2	1613	1838,82	cumul. T1-T3	926,6	1215,6	1563,9
Deficit comercial total, % din PIB	-32,0	-30,1	-42,3	cumul., T	-	-	-44,1	-	-	-49,2	-	-	-43,6	cumul. T1-T3	-27,0	-25,3	-34,6
Transferuri retribuire muncii, milioane USD, net	440	660	867	cumul., T	-	-	174	-	-	412,8	-	-		S1	201,6	247,8	384
Investiții străine directe, milioane USD, net	78	151	225	cumul., T	-	-	34,2	-	-	97,34	-	-		S1	31,7	73,4	83,9
Prețul petrolului WTI, USD/baril, c	30,0c	40,9c	57,5c	L. c	65,5	61,2	62,7	69,5	71,5	70,9	73,6	73,4	63,8	L9, c	28,4c	43,3c	64,5c
SECTORUL MONETAR																	
Numerar în circulație, rata de creștere, %	20,9	36,8	24,4	L/L	26,3	22,7	24,2	25,8	28,9	26,4	17,1	13,3	9,1	L9/L9	29,4	14,2	31,0
Agregat monetar M2, rata de creștere, %	25,9	46,9	37,9	L/L	34,8	31,8	31,2	29,5	24,9	25,2	17,7	13,2	7,6	L9/L9	23,9	32,1	47,7
Active oficiale de rezervă, milioane USD	302,3	470,2	600,0	L	599,3	586,1	593,1	607,8	645,3	632,7	635,5	641,3	647,9	L9	284,1	391,6	582,1
Stocul credit comercial, rata creștere, %	44,4	22,2	35,0	L/L	36,2	37,6	41,2	42,6	42,7	41,9	42,1	42,4	33,7	L9/L9	60,5	21,7	31,1
SECTORUL CONSUM																	
Indice prețuri de consum	115,7	112,5	110,0	cumul.	101,9	103,3	104,9	106,4	107,7	107,9	107,5	108,4	109,6	L9/decembrie	111,4	106,5	105,6
Comerț cu amănuntul, creștere reală, %	18,2	5,6	4,7	cumul. L/L	12,8	13	12	10,1	11	9,8	9,8	10,5	10,8	L9/L9	22,1	9,4	12,1
Servicii prestate populației, creștere reală, %	13,3	5,3	9,3	cumul. L/L	7,7	10	7,6	7,7	8	8	7,9	6,1	6	L9/L9	12,2	5,7	9,2
Indicele confidenței consumatorilor	-	-	-	L	-	-30,6	-	-	-	-	-	-30,6	-	X	X	X	X
Salariul mediu pe economie, USD	64	89	105	L	110,3	110	117,8	120,2	125,8	137,2	131,7	132,6	131,7	L9	70,5	92,3	106,6
Creșterea salariului real, %	15,4	10,1	6,8	cumul., L/L	12,1	13,8	14,5	13,5	14,3	15,5	15,2	15	14,5	cumul. L1-L9	19,9	11,3	5,9
Rata șomajului, % (metodologia OIM)	7,9	8,1	7,3	T	-	-	8,1e	-	-	6,4	-	-	6,0e	T3	6,6	6,3	6,6

Note: L1 – ianuarie, L2 – februarie etc.; L – lunar; L/L – luna anul curent față de luna corespunzătoare anul precedent;

T1 – trimestrul unu, T2 – trimestrul doi, etc.; T – trimestrial; T/T – trimestrul anul curent față de trimestrul corespunzător anul precedent;

S1 – semestrul 1;

cumul. – cumulativ din luna ianuarie; „-” – neaplicabil sau datele nu sunt comparabile, e – estimări EXPERT-GRUP; c- calcule EXPERT-GRUP.

Surse: BNS, MF, BNM, EG, The Economist.